herpy

GEKONY

Mauritius lowland forest day gecko

Phelsuma guimbeaui

Phelsuma guimbeaui to szmaragdowozielony felsuma z Mauritiusa z czerwonymi plamami i pręgami na grzbiecie i ogonie. Dorasta maksymalnie do 15 cm i dobrze radzi sobie w stosunkowo małym terrarium, ale w naturze jest zagrożony, dlatego zwierzęta trzymane w terrariach mają wartość jako populacja rezerwowa.

Rodzina: Gekkonidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**11-15 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Suchy las**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 40 × 60 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-42 °C**
Temperatura w nocy	**16-22 °C**
Wilgotność	**40-80%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady, owoce, nektar i gotowa karma**
Utrzymanie	**W parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**45-113 dni** przy 23-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Phelsuma guimbeaui to średniej wielkości felsuma o krótkim, zwartym ciele. Gdy zwierzę jest w pełni wybarwione, grzbiet jest szmaragdowozielony, a kark często niebieskawy. Na grzbiecie i ogonie występują czerwone do pomarańczowoczerwonych plamy, kreski i poprzeczne pasy. Koniec ogona może być turkusowoniebieski. Spód ciała jest białawy do beżowego, a na gardle znajdują się dwa lub trzy ciemne znaki w kształcie litery V, które mogą być jednak bardzo słabe lub całkiem nieobecne. W ciągu kilku minut zwierzę potrafi mocno ściemnieć, tak że wygląda niemal na czarne, a potem znów pojaśnieć. W terrariach ze zbyt słabym oświetleniem czerwony rysunek często blaknie do brązowawego lub bladopomarańczowego.

Samce osiągają do 15 cm długości łącznie z ogonem, ale często są mniejsze. Samice dorastają do 11-12 cm. Ogon stanowi nieco ponad połowę długości. Obie płcie mają takie samo ubarwienie i rysunek, ale dorosłe samce są dłuższe, masywniejsze i mają wyraźnie szerszą głowę. U samców na spodniej stronie ud i przed kloaką znajduje się rząd powiększonych łusek z porami, a kieszenie hemipenisów widać jako zgrubienia u nasady ogona. Dorosłe samice często mają za uszami woreczki wapniowe, w których magazynują wapń potrzebny do budowy skorupek jaj.

Młode wyglądają zupełnie inaczej. Są ciemnobrązowe lub szare z drobnymi jasnymi i ciemnymi plamkami, a w ciągu pierwszego roku życia zmieniają ubarwienie, zwykle zaczynając od żółtych obwódek wokół oczu. Po 12-15 miesiącach przypominają dorosłe osobniki.

Phelsuma guimbeaui został opisany przez Roberta Mertensa w 1963 roku na podstawie zwierząt z Mauritiusa. Nazwa gatunkowa upamiętnia kolekcjonera okazu typowego, B. Guimbeau. Do 2004 roku południowo-wschodni *Phelsuma rosagularis* był uznawany za podgatunek, ale badania genetyczne wykazały, że oba taksony są tak odlegle spokrewnione, że stanowią odrębne gatunki. Gatunek nie jest płochliwy w terrarium, ale w naturze jest ostrożny i poluje na niego wiele ptaków.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Występowanie i środowisko

Phelsuma guimbeaui występuje wyłącznie na wyspie Mauritius w południowo-zachodniej części Oceanu Indyjskiego, około 870 km na wschód od Madagaskaru. Pierwotny zasięg obejmował niżej położone tereny całej zachodniej strony wyspy, od Port Louis po Baie du Cap na południu. Miejscem typowym jest Pailles, kilka kilometrów na południowy zachód od Port Louis, a obecnie jako miejsca występowania populacji wymienia się m.in. Chamarel, Tamarin i Grande Rivière Noire.

Zasięg jest silnie rozczłonkowany. Jedno z badań wykazało 30 oddzielnych subpopulacji liczących od 44 do 167 zwierząt, z których tylko 12 uznano za zdolne do przetrwania. Największe zwarte obszary leżą na południu, częściowo w Parku Narodowym Black River. Istnieje też introdukowana populacja na wyspie Oahu na Hawajach. Nie należy ona do pierwotnego zasięgu.

> **Naturalny zasięg:** Mauritius.

ŚRODOWISKO

Phelsuma guimbeaui to mieszkaniec lasów, związany ze zwartą, otwartą roślinnością drzewiastą. Występuje w suchej i ciepłej części Mauritiusa i nie ogranicza się do lasów nizinnych: stwierdzono go aż po szczyt Piton du Canot na wysokości 540 m n.p.m. Dorosłe zwierzęta żyją wysoko w koronach drzew, gdzie są dobrze zamaskowane wśród zielonych liści, natomiast młode trzymają się blisko ziemi w suchych krzewach i zaroślach, gdzie ukrywa je szarobrązowe ubarwienie.

W najcieplejszych rejonach temperatura może w styczniu sięgać 35 °C, a w chłodne noce w czerwcu spadać do 12 °C. Zwierzęta przyjęły introdukowane drzewa, takie jak mango, eukaliptus i Terminalia, ale nie radzą sobie w uporządkowanym krajobrazie rolniczym, a budynki oraz plantacje bananowców i palm kokosowych nie mogą zastąpić lasu. Zagęszczenie jest wszędzie niskie: najczęściej spotyka się pojedyncze osobniki lub samca z jedną albo dwiema samicami na tym samym drzewie. Terytoria samców mają 32-158 m² i prawie się nie pokrywają, natomiast terytoria samic są mniejsze, 2-68 m², i pokrywają się w większym stopniu. Zwierzęta zjadają stawonogi, ale także pyłek, nektar, soki drzew oraz słodką spadź wydzielaną przez mszyce.

Hodowla

TERRARIUM

Parę *Phelsuma guimbeaui* można odpowiedzialnie trzymać w terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 40 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), ale jeśli jest miejsce, większe jest lepsze. Wysokość jest ważna, ponieważ gatunek żyje na drzewach. Para to najbezpieczniejszy sposób utrzymania. Samca można też trzymać z kilkoma samicami, ale samice często źle się ze sobą znoszą, zwłaszcza gdy są tylko dwie. W większym terrarium lepiej więc trzymać trzy-cztery samice na jednego samca.

Terrarium urządza się tak jak dla innych felsum. Rurki bambusowe różnej grubości i gładkie gałęzie zapewniają powierzchnie do poruszania się i kryjówki. Nadają się zwykłe zielone rośliny ze szkółki, np. Schefflera, Anthurium, Sansevieria i Rhoeo, a ich duże liście służą też jako powierzchnie do wspinaczki i miejsca do spania. Ficus pumila, małe paprocie i mech mogą nadać strefie przy dnie bardziej naturalny wygląd.

Jako podłoże sprawdza się keramzyt (hydrokultura), w którym rośliny sadzi się bezpośrednio. Jest łatwy w utrzymaniu, ponieważ odchody działają jak nawóz dla roślin, a poziom wilgoci można odczytać na wskaźniku poziomu wody. Alternatywnie można użyć mieszanki ziemi i piasku lub nienawożonej ziemi do kwiatów. Terrarium musi mieć dobrą wentylację, zwłaszcza jeśli stoi blisko światła słonecznego.

TEMPERATURA

W ciągu dnia w terrarium dla *Phelsuma guimbeaui* powinno być 24-30 °C. Pod lampą punktową należy zapewnić miejsce do wygrzewania, w którym temperatura lokalnie może sięgać do 42 °C i z którego zwierzęta mogą korzystać kilka razy dziennie. Mogą to być lampy HQI, HCI lub CDM. Zwierzęta muszą mieć możliwość ucieczki przed ciepłem, dlatego potrzebne są też chłodniejsze, zacienione gałęzie.

W nocy temperatura może spadać do pokojowej, około 18-22 °C, a zimą do 16-18 °C, co jest zdrowe, zwłaszcza dla samic. Przy dobrej pogodzie zwierzęta można okresowo trzymać na zewnątrz w terrarium siatkowym lub z gazy z zacienieniem, gdzie znoszą nocne temperatury do 15 °C. Jeśli nadejdą dłuższe okresy złej pogody albo zbyt zimne noce, trzeba je zabrać z powrotem do domu. Szklane terraria bez dużej wentylacji nagrzewają się na słońcu za bardzo i nie należy ich używać na zewnątrz.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Terrarium dla *Phelsuma guimbeaui* zraszaj raz dziennie wodą demineralizowaną. Zwierzęta zlizują trochę tej wody i nie szkodzi im to. Po zraszaniu wilgotność powietrza wzrasta przejściowo do 70-80 %, a w ciągu dnia może spaść do około 40 % w górnej części terrarium. To normalne.

Do picia dobrym wyborem jest poidło dla ptaków ze zbiornikiem, mocowane do szyby przyssawką, bo zwierzęta mogą wtedy pić przez cały czas. Miska z wodą jest akceptowana, ale często służy jako toaleta. Zapotrzebowanie na wodę może też pokryć codzienne zraszanie, ale wtedy woda nie może być demineralizowana i w zależności od jej twardości trzeba liczyć się z osadem wapiennym w terrarium.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Mocne światło o pełnym spektrum jest ważne dla ubarwienia *Phelsuma guimbeaui*. Najlepsze jest naturalne światło słoneczne. Terrarium można oświetlać listwami LED lub ceramicznymi lampami punktowymi (HQI, HCI, CDM), a lampy metalohalogenkowe z udziałem UV to także dobra opcja. Promieniowanie UV jest korzystne, ale nie bezwzględnie konieczne, jeśli zwierzęta otrzymują witaminę D3 z pokarmem.

Czerwony rysunek staje się tylko bladożółtymi lub brązowymi plamami, gdy światło jest za słabe. Pod bardzo mocnym oświetleniem terrarium robi się pomarańczowoczerwony, a najlepiej barwy rozwijają się na świeżym powietrzu. Latem trzymaj światło włączone do 14 godzin dziennie. Zimą stopniowo skracaj oświetlenie do 7-9 godzin na kilka tygodni, aby zwierzęta, zwłaszcza samice, miały okres odpoczynku.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawowym pokarmem *Phelsuma guimbeaui* są świerszcze. Dla urozmaicenia podaje się larwy barciaka, larwy pleśniakowca lub inne małe owady, a bardzo rzadko mączniki. Można też podawać mus owocowy, pyłek kwiatowy i przeciery dla niemowląt, ponieważ w naturze gatunek zjada także pyłek, nektar i soki drzew. Od czasu do czasu można stosować gotowy pokarm komercyjny dla felsum. Dorosłe zwierzęta karmi się latem co drugi dzień, a zimą około dwa razy w tygodniu, natomiast młode dostają codziennie tyle, ile od razu zjedzą.

Karmienie warto prowadzić pęsetą. Samice mają zwiększone zapotrzebowanie w okresie rozrodu, samce łatwo tyją, a do tego samce mogą być agresywne wobec samicy podczas karmienia, przez co ona się wycofuje i nie dostaje wystarczająco dużo. Owady opyla się preparatem witaminowo-mineralnym: u samic za każdym razem, u dorosłych samców wystarczy raz w tygodniu. Wapń z posypki nie wystarcza samicom, dlatego zawsze musi stać mała miseczka z pokruszoną sepią. Samice biorą tyle, ile potrzebują, i zwykle nie mają trwale przerośniętych woreczków wapniowych.

Samice czasem słabo jedzą. Tłusty jogurt owocowy jest niemal zawsze chętnie przyjmowany i można go podawać tak, by samica zlizywała go z patyczka lub trzonka łyżeczki. Tłuszcz pomaga przyswajać witaminę D3. Mus należy podawać tylko w małych ilościach, bo jest bardzo kaloryczny i łatwo prowadzi do nadwagi, zwłaszcza u samców.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Phelsuma guimbeaui jest aktywny w dzień i prowadzi ściśle nadrzewny tryb życia. W terrarium nie jest szczególnie płochliwy i jest to zwierzę do obserwowania, a nie do brania na ręce. Może odrzucić ogon, a wiele dzikich osobników go straciło, więc nigdy nie chwytaj za ogon. Ogranicz manipulowanie do minimum.

Terytoria samców w naturze prawie się nie pokrywają, dlatego nie należy trzymać dwóch samców razem. Para jest idealna. Samiec może być natarczywy wobec samicy, zwłaszcza podczas karmienia, więc potrzeba wielu kryjówek i roślin. Między samicami często dochodzi do konfliktów, szczególnie gdy dwie samice żyją z jednym samcem, a w większych terrariach lepiej sprawdzają się trzy lub cztery samice. Dorosłe zwierzęta polują na młode i chętnie je zjadają, dlatego młode trzeba przenieść zaraz po wykluciu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć dorosłych *Phelsuma guimbeaui* można określić po szerszej głowie samca, większym ciele oraz wyraźnych porach na spodniej stronie ud i przed kloaką. U młodych samce można rozpoznać po porach w wieku trzech-czterech miesięcy, ale wymaga to doświadczenia, ponieważ niektóre młode samice też mają drobne pory. U samic pory ograniczają się do obszaru przed kloaką i z wiekiem zanikają. U samców przechodzą na uda i stają się wyraźnie większe.

Gatunek rośnie wolniej niż inne felsumy. Wiele osobników osiąga dojrzałość płciową po roku, a u samic pojawiają się pierwsze jaja, ale samice należy przeznaczać do rozrodu dopiero w wieku półtora, a najlepiej dwóch lat, aby były wystarczająco duże i silne, by poradzić sobie ze składaniem jaj i chętnym do kopulacji samcem. W terrarium samice rozmnażają się do około dziesiątego roku życia, a liczba zniesień spada z wiekiem.

GODY I KOPULACJA

Na Mauritiusie *Phelsuma guimbeaui* składa większość zniesień między październikiem a lutym, ale pojedyncze zniesienia mogą pojawiać się przez cały rok. W terrarium rytm sezonowy uzyskuje się, zmieniając długość oświetlenia i lekko obniżając temperaturę zimą. Samice robią wtedy przerwę w składaniu jaj i mogą się zregenerować, a gotowość do rozrodu samców i samic zostaje zsynchronizowana. Jest to ważne dla zdrowia samic i zawsze należy na to pozwolić.

Po kopulacji samica zaczyna zjadać więcej sepii. To, że nosi jaja, można poznać po bardziej zaokrąglonym ciele i prześwitujących przez brzuch jajach, zwłaszcza tuż przed złożeniem. Samiec jest stale chętny do kopulacji, więc samica musi mieć dużo pokarmu i kryjówek.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Phelsuma guimbeaui składa jaja, zwykle po dwa naraz. Z wiekiem pojawia się więcej pojedynczych jaj. Samica może złożyć do sześciu zniesień w sezonie. Jaja są przyklejane do podłoża, a jeśli samica nie ma odpowiedniego miejsca do składania, lądują w niedostępnym miejscu lub na szybie.

Dlatego zawczasu zapewnij miejsce do składania jaj: poziomo umieszczone rurki bambusowe o średnicy około 25 mm, wyłożone papierem, aby zniesienie można było łatwo wyjąć. Z wyjęciem papieru odczekaj po złożeniu około dwóch dni, ponieważ samica w tym czasie sprawdza zniesienie. Jeśli zostanie usunięte za wcześnie, następnym razem może omijać rurkę. Samice mają duże zapotrzebowanie na wapń i witaminy przez cały sezon. Niedobory mogą prowadzić do krzywicy lub utraty jaj.

INKUBACJA

U *Phelsuma guimbeaui*, podobnie jak u innych felsum, płeć zależy od temperatury inkubacji. Przy stałych temperaturach do 29 °C, np. 22, 24 lub 28 °C, wykluwają się niemal wyłącznie samice. Nie należy stosować wyższych stałych temperatur, ponieważ przegrzane młode często giną. Zamiast tego stosuje się wyższą temperaturę z wyraźnym spadkiem w nocy. Przy 30,5 °C (plus/minus 1 stopień) przez sześć godzin dziennie i 23 °C (plus/minus 1 stopień) przez pozostałe 18 godzin otrzymuje się mniej więcej połowę samców i połowę samic.

Jaja najlepiej przenieść do inkubatora. Czas do wyklucia zależy od temperatury i wynosi od 45 do 113 dni. Inkubacja w terrarium też może się udać, jeśli warunki temperaturowe są odpowiednie, ale trudniej ją kontrolować. Jeśli jaj nie da się przenieść, trzeba je zabezpieczyć przykrywką, aby młode można było przenieść od razu po wykluciu. Dorosłe osobniki polują bowiem na młode.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode *Phelsuma guimbeaui* mają około 4 cm długości. Najpierw umieszcza się je pojedynczo w litrowych plastikowych pojemnikach z siatką w pokrywie i na boku. Wyposażenie stanowią dwa ukośnie ustawione bambusowe patyczki lub gałązki oraz poidło dla ptaków ze zbiornikiem. Nie stosuje się podłoża, ponieważ młode mogą połknąć ziemię lub piasek podczas łapania pokarmu.

Przez pierwsze miesiące młode dostają codziennie witaminizowane owady karmowe, ale tylko tyle, ile od razu zjedzą, bo owady biegające po pojemniku je stresują. Odpowiednie są najmniejsze świerszcze i larwy pleśniakowca, a od czasu do czasu można podać trochę musu owocowego lub gotowego pokarmu dla felsum. Gdy młode mają 6-8 tygodni, przenosi się je do terrarium o wymiarach 30 × 30 × 50 cm lub, najlepiej, w sezonie letnim do małej zewnętrznej woliery z siatki na owady. W wolierze jako źródło wody sprawdza się wilgotny ręcznik papierowy w miseczce. Proporcja płci jest często zaburzona, jeśli jaja inkubuje się w stałej temperaturze, więc zajrzyj do części o inkubacji.

Zdrowie i częste błędy

Phelsuma guimbeaui jest stosunkowo łatwy w utrzymaniu, ale nieco bardziej wymagający niż niektóre inne felsumy. Typowe problemy to:

- Niedobór wapnia i witamin u samic, który może prowadzić do krzywicy i utraty jaj. Opylaj pokarm i trzymaj stale miseczkę z pokruszoną sepią.
- Otyłość, zwłaszcza u samców, jeśli dostają za dużo gotowego pokarmu lub musu owocowego.
- Słabe ubarwienie i blady rysunek, wynikające ze zbyt słabego światła. Stosuj mocne oświetlenie, najlepiej także światło słoneczne.
- Zaburzona proporcja płci, jeśli jaja inkubuje się w stałej temperaturze. Stosuj zmienność temperatur opisaną w części o inkubacji.
- Wyczerpane samice po wielu zniesieniach. Pomaga odpoczynek i czas na zewnątrz przy dobrej pogodzie.
- Utrata ogona po manipulowaniu lub walkach. Ogon nie odrasta w tej samej formie.

Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, przestaje jeść lub wydaje się osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.